

การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

ANALYSIS OF PRODUCTION COST STRUCTURE OF DURIAN COLLABORATE FARMERS
IN THE MUEANG DISTRICT OF CHANTHABURI PROVINCE

สุรีย์พร พานิชอัครา¹ และ ธงชัย ศรีบุญจโชติ²

Sureeporn Phanichatra and Thongchai Sribenjachot

Article History

Received: 03-04-2024; Revised: 02-06-2024; Accepted: 10-09-2024

<https://doi.org/10.14456/issc.2024.59>

บทคัดย่อ

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่สามารถผลิตทุเรียนได้มากที่สุดในประเทศ แต่เกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยที่ต้องประสบกับปัญหาต้นทุนการผลิตที่มีแนวโน้มที่สูงขึ้น การรวมกลุ่มกันตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตเพิ่มขึ้น การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการผลิตของเกษตรกรกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากเกษตรกรที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนหมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 25 รายเกี่ยวกับการผลิตและต้นทุนการผลิตทุเรียน ในปีการผลิต 2565/2566 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)

ผลการศึกษาพบว่า

การผลิตและการดูแลบำรุงรักษาทุเรียน เกษตรกรมีกิจกรรมหลักได้แก่ การให้น้ำ การตัดแต่งกิ่ง การใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช ซึ่งเกษตรกรนิยมใช้วิธีการตัดหญ้า ส่วนการกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในกรณีที่มีการระบาดของศัตรูพืช สำหรับทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้วเกษตรกรจะเน้นในเรื่องของการเตรียมดินให้มีความสมบูรณ์ซึ่งเกษตรกรแต่ละรายมีการดูแลทุเรียนที่แตกต่างกันไป โดยเกษตรกรมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยรายละ 1,303.28 กิโลกรัมต่อไร่

¹รองศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Assoc. Prof, Management Science, Faculty of Rambhai Barni Rajabhat University

E-mail: sureeporn.p@rbru.ac.th

²รองศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Assoc. Prof, Management Science, Faculty of Rambhai Barni Rajabhat University

เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตทุเรียนเท่ากับ 223,177.22 บาทต่อไร่ แบ่งออกเป็นต้นทุนคงที่ 142,254.79 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 63.76 โดยมีค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดินในสัดส่วนสูงที่สุด และเป็นต้นทุนผันแปร 80,862.44 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 36.24 โดยมีค่าเสียโอกาสของตัวเกษตรกรในสัดส่วนสูงที่สุด ซึ่งต้นทุนการผลิตทุเรียนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น ซึ่งมีค่าเท่ากับ 186,303.84 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 83.50 เป็นต้นทุนที่มองเห็นเท่ากับ 36,813.38 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.50

คำสำคัญ: ต้นทุนการผลิต; ทุเรียน; ระบบเกษตรแปลงใหญ่

ABSTRACT

Chanthaburi is the country with the highest durian production capacity. However, durian farmers in Chanthaburi are mostly small farmers who are faced with the problem of higher production costs. The Collaborate Farmers System supports farmers in reducing production costs and increasing production. The objectives of this study were to study the production of farmers and analyze the production costs of farmers in durian collaboration in Mueang District, Chanthaburi Province. The data was collected from in-depth interviews with 25 farmers who became members of durian collaborative farmers, Moo. 5, Salaeng Subdistrict, Mueang District, Chanthaburi Province, regarding production and durian production costs in the production year 2022-2023.

The results of the study found that durian production and maintenance Farmers' main activities included watering, pruning, fertilizing, and eliminating weeds, which farmers prefer using grass cutting. As for pest control, most farmers use chemicals in the event of a pest outbreak. For durians that are already yielding, farmers will focus on preparing the trees to be perfect. Each farmer takes care of durian differently. Farmers had an average yield of 1,303.28 kilograms per rai.

Farmers have durian production costs equal to 223,177.22 baht per rai, divided into fixed costs of 142,254.79 baht per rai, accounting for 63.76 percent, with the highest proportion of land use opportunity costs. Variable cost of 80,862.44 baht per rai, accounting for 36.24 percent, with the highest proportion of opportunity costs for farmers. Most durian production costs are invisible costs. which is equal to 186,303.84 baht per rai, calculated as 83.50 percent, and the visible cost equals to 36,813.38 baht per rai, calculated as 16.50 percent.

Keywords: Production cost; Durian; Collaborate farmers.

1. บทนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจต้องดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มในการผลิต รวมแปลงการผลิตของเกษตรกรเป็นการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน 2) เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานภายใต้การบูรณาการ

ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) การดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2565 รวมทั้งประเทศมีจำนวนแปลงใหญ่ทั้งสิ้น 8,941 แปลง มีจำนวนเกษตรกรเข้าร่วม 525,179 ราย รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 6,785,994.01 ไร่ โดยกลุ่มสินค้าที่มีจำนวนแปลงใหญ่มากที่สุดคือ ข้าว สำหรับกลุ่มไม้ผล ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุดในปี พ.ศ. 2564 มีมูลค่าการส่งออก 252,247 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.84 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) ใน ปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนแปลงใหญ่ทั้งสิ้น 1,044 แปลง เป็นกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนมากที่สุด 299 แปลง

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่สามารถผลิตทุเรียนได้มากที่สุดในประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2565 จังหวัดจันทบุรีมีผลผลิตทุเรียน 496,760 ตัน คิดเป็นร้อยละ 39.287 ของปริมาณผลผลิตทุเรียนทั้งประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567) แต่เกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย จึงประสบกับปัญหาและข้อจำกัดเช่นเดียวกับที่เกษตรกรไทยต้องประสบ รวมถึงปัญหาด้านทุนการผลิตที่มีแนวโน้มที่สูงขึ้นทั้งค่าจ้างแรงงาน ค่าสารเคมีทางการเกษตร ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ฯลฯ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีจึงมีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน ซึ่งในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมระบบการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนเพียงจำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ที่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเกษตรกรบางส่วนมีประสบการณ์ในการรวมกลุ่ม โดยเข้าร่วมระบบการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่เป็นกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่มั่งคุด ที่มีผลการดำเนินงานที่ทำให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตในราคาที่สูงขึ้นและมีการรวมตัวกันในการซื้อปัจจัยการผลิตทำให้มีต้นทุนการผลิตที่ลดลง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาโครงสร้างต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน ทำให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลต้นทุนแต่ละประเภทมาปรับใช้ในการวางแผนการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาการผลิตของเกษตรกรกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
- 2) วิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

3. การทบทวนวรรณกรรม

1) แนวคิด ทฤษฎี

ในการผลิตสินค้าหรือบริการผู้ผลิตได้ทำการรวบรวมเอาปัจจัยการผลิตชนิดต่างๆ จากเจ้าของปัจจัยการผลิตมาผ่านกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้เป็นผลผลิตขึ้นมา ผู้ผลิตจึงต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่เจ้าของปัจจัยการผลิตเหล่านั้น ซึ่งค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ผู้ผลิตจ่ายให้แก่เจ้าของปัจจัยการผลิต เรียกว่าต้นทุนการผลิต (Production cost) (รัตน สหายคณิต และชลดา จามรกุล, 2544)

ในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ได้กล่าวถึงต้นทุนในลักษณะต่างๆ เช่น ต้นทุนที่มองเห็นและต้นทุนที่มองไม่เห็น ต้นทุนทางบัญชีและต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ต้นทุนในระยะสั้นและต้นทุนในระยะยาว กล่าวคือ

1.1) ต้นทุนที่มองเห็นและต้นทุนที่มองไม่เห็น

(1) ต้นทุนที่มองเห็น (Explicit cost) คือ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ผู้ผลิตได้จ่ายเป็นตัวเงินออกไปจริง ให้แก่เจ้าของปัจจัยการผลิตเพื่อนำปัจจัยการผลิตมาผลิตสินค้าหรือบริการ เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าจ้างแรงงาน ค่าวัตถุดิบ ค่าเชื้อเพลิง เป็นต้น

(2) ต้นทุนที่มองไม่เห็น (Implicit cost) คือ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ผลิตใช้ปัจจัยการผลิตในการผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งผู้ผลิตไม่ได้จ่ายออกไปเป็นตัวเงิน แต่ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งที่ต้องประเมินขึ้น เช่น ค่าจ้างแรงงานของเจ้าของกิจการที่ทำงานแต่ไม่ได้คิดเป็นผลตอบแทนเป็นตัวเงินโดยตรงให้แก่ตนเอง เป็นต้น

1.2) ต้นทุนทางบัญชีและต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์

(1) ต้นทุนทางบัญชี (Account cost) หมายถึงค่าใช้จ่ายต่างๆที่ชัดเจนหรือที่มองเห็น (Explicit Cost) หรือมีการจ่ายเป็นตัวเงิน สามารถแสดงหลักฐานเพื่อบันทึกลงบัญชีได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิจิตรา ล.เฉลิมชัยชนะ (2541) ได้กล่าวว่า ต้นทุนทางบัญชี (Accounting cost) คือ ค่าใช้จ่ายต่างๆที่กิจการต้องจ่ายออกไปและบันทึกไว้ในรูปของบัญชีของกิจการ ต้นทุนทางบัญชีจึงเป็นต้นทุนที่จ่ายจริง เพราะการที่จะบันทึกลงในบัญชีได้จะต้องเป็นรายการค่าใช้จ่ายต่างๆที่มีการจ่ายจริงๆเท่านั้น

(2) ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ (Economic cost) มีขอบเขตที่กว้างกว่า โดยรวมต้นทุนที่มองเห็น (Explicit cost) และต้นทุนที่มองไม่เห็น (Implicit cost) เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงแต่ไม่มีการจ่ายจริงเป็นตัวเงินและ/หรือสิ่งของ ทำให้ผู้ผลิตมองข้ามต้นทุนส่วนนี้ ส่วนมากเกิดจากผู้ผลิตเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตนั่นเอง และนำมาใช้ในการผลิตของตน จึงไม่มีการจ่ายค่าแรงค่าวัตถุดิบกันจริงๆ ถ้าเป็นการคิดต้นทุนแบบบัญชีจะไม่มีการจ่ายค่าจ้างสองรายการนี้รวมอยู่ด้วย แต่ในการคำนวณต้นทุนตามหลักเศรษฐศาสตร์ จะรวมต้นทุนทั้ง 2 รายการนี้เข้าไปเป็นต้นทุนการผลิต โดยมีการประเมินขึ้นตามหลักต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) จากความหมายดังกล่าวสามารถกล่าวได้ว่าต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ก็คือต้นทุนที่มองเห็น (Explicit Cost) รวมกับต้นทุนที่มองไม่เห็น (Implicit Cost) นั่นเอง

1.3) ต้นทุนการผลิตในระยะสั้นและต้นทุนการผลิตในระยะยาว

(1) ต้นทุนการผลิตในระยะสั้น (Production costs in short run) จากทฤษฎีการผลิต การผลิตในระยะสั้นเป็นระยะเวลาการผลิตที่ผู้ผลิตไม่สามารถเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตบางชนิดได้ จึงทำให้การผลิตในระยะสั้นประกอบด้วยปัจจัยคงที่ และปัจจัยผันแปร ดังนั้นการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตในระยะสั้น ประกอบต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร สามารถแยกย่อยออกเป็นต้นทุนลักษณะต่างๆ ทั้งในรูปของต้นทุนทั้งหมด และต้นทุนต่อหน่วย ได้แก่ ต้นทุนคงที่ (FC) ต้นทุนผันแปร (VC) ต้นทุนทั้งหมด (TC) ต้นทุนคงที่เฉลี่ย (AFC) ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (AVC) ต้นทุนเฉลี่ย (AC) และต้นทุนหน่วยสุดท้าย (MC) ที่ปริมาณการผลิตในระดับต่าง ๆ

(2) ต้นทุนการผลิตในระยะยาว (Production costs in long run) จากการผลิตในระยะยาว ซึ่งเป็นช่วง

การผลิตที่ผู้ผลิตสามารถเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตที่เคยเป็นปัจจัยคงที่ในระยะสั้นได้ เช่น ผู้ผลิตอาจเพิ่มกำลังการผลิตหรืออาจจะลดกำลังการผลิตเพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์ในทางธุรกิจ ซึ่งไม่อาจทำได้ทันเวลาในระยะสั้น แต่สามารถทำได้ในระยะยาวเนื่องจากผู้ผลิตสามารถเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตที่เคยเป็นปัจจัยคงที่ในระยะสั้นได้ การผลิตในระยะยาวจึงไม่มีปัจจัยคงที่ที่มีแต่เพียงปัจจัยผันแปร ดังนั้นต้นทุนการผลิตในระยะยาวจะมีเพียงแต่ต้นทุนผันแปร ดังนั้นต้นทุนรวมทั้งหมดคือต้นทุนผันแปรนั่นเอง ต้นทุนการผลิตในระยะยาวจึงประกอบไปด้วย ต้นทุนรวมในระยะยาว ต้นทุนเฉลี่ยในระยะยาว และต้นทุนหน่วยสุดท้ายในระยะยาว

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตผลผลิตทางการเกษตร จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (2558) เรื่องโครงการจัดทำต้นทุนผลผลิตและถ่ายทอดความรู้เพื่อลดต้นทุนการผลิตอ้อยของเกษตรกร ในปีเพาะปลูก 2557/58 ประคุณ ศาสิทธิ์ และ ณัฐพงษ์ ปานขาว (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิตลูกปลานิลแปลงเพศเชิงพาณิชย์ ณ สถานีวิจัยประมงกำแพงแสน คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิต การตลาด และพฤติกรรมผู้บริโภคทุเรียน และมังคุดอินทรีย์ในตลาดเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และสิทธิพันธ์ วิวัฒนาพรชัย, กมลรัตน์ ถิระพงษ์ และพัชรี สุริยะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์มูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการเลี้ยงโคขุน : กรณีศึกษาสหกรณ์การเลี้ยงสุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด

สามารถจำแนกรายการค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการผลิตของงานวิจัย 4 ฉบับ พบว่าในส่วนของต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยคงที่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต ประกอบด้วย 1) ค่าใช้ที่ดิน 2) ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งปลูกสร้าง 3) ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เป็นต้นทุน

คงที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ ในการศึกษาของ ประคุณ ศาสิกร และ ณัฐพงษ์ ปานขาว (2562) ได้นำค่าแรงงานมาเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนคงที่ เนื่องจากแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตลูกปลานิลแปลงเพศเป็นพนักงานของสถานีวิจัยประมงกำแพงแสนซึ่งได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน และในการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตทุเรียนของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) ได้นำต้นทุนเฉลี่ยก่อนให้ผลมาเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนคงที่ เนื่องจากทุเรียนเป็นไม้ยืนต้นซึ่งเป็นพืชที่ปลูกครั้งเดียวให้ผลผลิตได้หลายปี ก่อนที่ผลผลิตจะสามารถเก็บเกี่ยวได้เกษตรกรต้องลงทุนในกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ การเตรียมดิน การปลูก และการบำรุงดูแลจนกว่าจะได้ผลผลิตซึ่งต้องใช้ระยะเวลา 3-5 ปี การคิดต้นทุนเฉพาะปีที่ให้ผลผลิตอย่างเดียวจะทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงควรที่จะนำเอาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นก่อนที่ทุเรียนจะให้ผลผลิตมาเป็นต้นทุนการผลิตด้วย

สำหรับในส่วนของต้นทุนผันแปร (Variable Cost) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยผันแปรที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิต ประกอบด้วย 1) ค่าวัสดุ เช่น ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช/ศัตรูพืช ค่าฮอร์โมน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าวัสดุการเกษตร ค่าวัสดุสิ้นเปลือง 2) ค่าแรงงาน 3) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าสาธารณูปโภค ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซ่อมแซมเครื่องมือ และอุปกรณ์ 4) ค่าเสียโอกาสของเงินทุน ซึ่งเป็นค่าเสียโอกาสของต้นทุนผันแปรหรือเงินทุนระยะสั้นใช้จ่ายไปในระหว่างปีการผลิต

2.2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิตทุเรียน จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ต้นทุนในการผลิตทุเรียน พบว่า ต้นทุนในการผลิตทุเรียนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร ดังเช่นการศึกษาของจันจิรา ศักดิ์ศรี และสปีนธ์หยก วีรบุญญ์ กฤษ (2564) ที่ทำการศึกษาต้นทุนการผลิตทุเรียนหลงลับแลของเกษตรกรที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ปี 2562 พบว่า เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีต้นทุนผันแปรคิดเป็นร้อยละ 93.28 และต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 6.72 ส่วนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีต้นทุนผันแปรคิดเป็นร้อยละ 94.43 และต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 5.57 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) ที่ศึกษาต้นทุนการผลิตทุเรียนอินทรีย์ในระยะเวลาการปรับเปลี่ยนของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่าต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร กล่าวคือ การผลิตทุเรียนในระยะเวลาการปรับเปลี่ยนของจังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็นต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 25.10 และต้นทุนผันแปรคิดเป็นร้อยละ 74.90 จังหวัดตราดมีต้นทุนผันแปรคิดเป็นร้อยละ 71.72 เป็นต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 28.28 และจังหวัดระยองมีส่วนของต้นทุนผันแปรคิดเป็นร้อยละ 72.74 เป็นต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 27.26 เมื่อจำแนกต้นทุนการผลิตทุเรียนออกเป็นต้นทุนเงินสด (ต้นทุนที่มองเห็น) และต้นทุนประเมิน (ต้นทุนที่มองไม่เห็น) พบว่า ต้นทุนการผลิตทุเรียนอินทรีย์ในระยะเวลาการปรับเปลี่ยนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนประเมิน กล่าวคือ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดระยอง มีต้นทุนการผลิตเป็นต้นทุนประเมินคิดเป็นร้อยละ 80.14 81.73 และ 68.76 ตามลำดับ

2.3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิตผลผลิตทางการเกษตรอื่นๆ จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตผลผลิตทางการเกษตรอื่นๆ พบว่า ค่าจ้างแรงงานเป็นต้นทุนการผลิตที่มีสัดส่วนสูงที่สุด กล่าวคือ งานวิจัยของสาวิตรี วงศ์สุระเศรษฐ์ (2562) ทำการวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกชาโยเต้ของเกษตรกรในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ต้นทุนในการปลูกชาโยเต้ ประกอบด้วย ค่าแรงงานเฉลี่ยต่อไร่คิดเป็นร้อยละ 47.43 ค่าใช้จ่ายในการผลิตที่ใช้ในการปลูกชาโยเต้เฉลี่ยต่อไร่คิดเป็นร้อยละ 44.53 และมีค่าวัตถุดิบในการปลูกเฉลี่ยต่อไร่คิดเป็นร้อยละ 7.63 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรภัทร ทรัพย์ประเสริฐ และนิภาวรรณ กุลสุวรรณ (2563) ที่ทำการวิจัยเรื่องการประเมินต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ของการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม : กรณีศึกษาชุมชนลุ่มน้ำแม่พร่อง ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยทำการวิเคราะห์ต้นทุนของเกษตรกรที่ใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นแบบวนเกษตร พบว่า ต้นทุนค่าแรงงานคิดเป็นร้อยละ 67.6 รองลงมาเป็นต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตคิดเป็นร้อยละ 22.30 และต้นทุนค่าวัตถุดิบคิดเป็นร้อยละ 9.95

2.4) งานวิจัยที่เกี่ยวกับนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเกษตรแปลงใหญ่ กมลรัตน์ ธีระพงษ์ (2560) ทำการศึกษานโยบายเกษตรแปลงใหญ่กับบริบทของภาคเกษตรไทยในปัจจุบัน ซึ่งทำการศึกษาดำเนินการส่งเสริมเกษตรแปลง

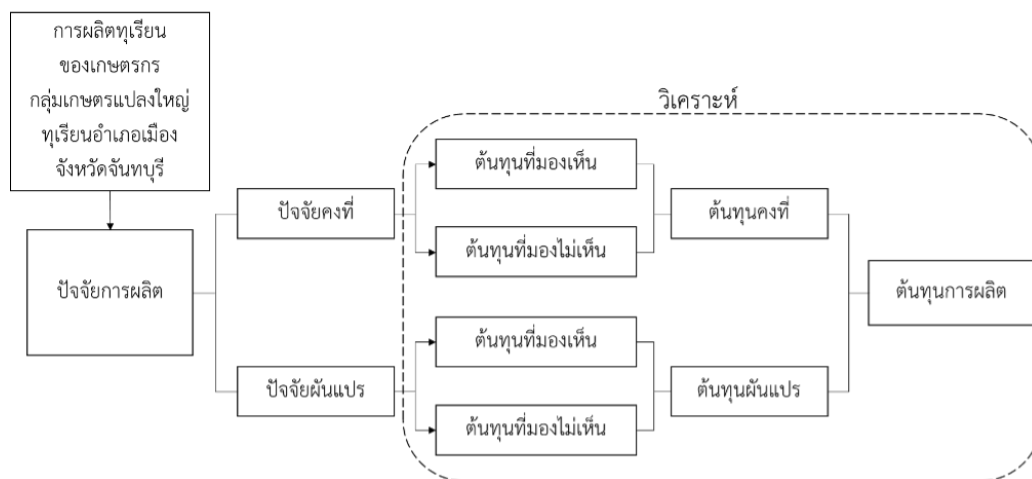
ใหญ่ในพื้นที่นาร่องในปี พ.ศ. 2559 พบว่า เมื่อมีการเข้าไปส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรลดลง และผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยในส่วนต้นทุนที่ลดลง พบว่า มาจาก 2 ส่วนหลักคือ การลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี และอีกส่วน คือ การปลูกแบบประณีต ส่งผลให้ลดปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ลง และจากการเข้าไปส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่ในปี 2559 พบว่า ไม้ผล ได้แก่ ทุเรียน และมังคุด มีการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน โดยทุเรียนมีต้นทุนที่ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 20.00 ของต้นทุนทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของน้อมจิตต์ แก้วไทย อันเดร และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่าผลไม้ของกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์มังคุด สามารถดำเนินการโดยคัดเกรดมังคุดตกเป็นมังคุดคัดเกรด B+ และ C+ เพิ่มขึ้นจากมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยการสร้างจุดเด่นให้กับมังคุดที่มีผิวแตกต่างกัน ทำการวิเคราะห์คุณค่าโภชนาการ สร้างสตอรี่และเล่าเรื่องบนบรรจุภัณฑ์ ออกแบบฉลากและบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด 2 ผลิตภัณฑ์ คือ แยมและผงเปลือกมังคุด สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทุเรียน มีการออกแบบการจำหน่าย 3 แบบ คือ ทุเรียนทั้งผล ทุเรียนเหลา และทุเรียนตัดแต่งบรรจุกล่อง โดยมีการใช้ปากกาวัดความสุกของทุเรียนเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ ใช้กล้องเก็บกลิ่นในการบรรจุ ออกแบบฉลากและป้ายสินค้าที่มีคิวอาร์โคดระบุสวนและคุณค่าทางโภชนาการ ส่วนการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนเดิมกับหลังการพัฒนาและนำสินค้าของชุมชนเข้าสู่ช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ พบว่า ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดมีต้นทุนการจัดการเพิ่มขึ้นจากเดิม แต่มีผลตอบแทนจากการลงทุนสูงกว่าผลตอบแทนแบบเดิม ด้านการพัฒนาช่องทางการจำหน่าย มีการออกแบบหลายช่องทาง ได้แก่ ช่องทางออนไลน์บนเฟซบุ๊ก แพนเพจ และช่องทางออฟไลน์โดยการจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า โรงพยาบาล โรงแรม ตลาดนัดผลไม้ในสนามบินและสวนของเกษตรกร

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ทำการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับการผลิต และต้นทุนการผลิตทุเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เพื่อนำมาคำนวณหาต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ที่ 5 ตำบลแสง อำเภอมืองจังหวัดจันทบุรี โดยคำนวณหาต้นทุนคงที่ ทั้งในส่วนของต้นทุนที่มองเห็น และต้นทุนที่มองไม่เห็น และต้นทุนผันแปร ทั้งในส่วนของต้นทุนที่มองเห็น และต้นทุนที่มองไม่เห็น เพื่อนำมาคำนวณหาต้นทุนรวมในการผลิตทุเรียน และนำต้นทุนที่คำนวณได้มาวิเคราะห์โครงสร้างของต้นทุนการผลิตทุเรียน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิด

5. ระเบียบวิธีวิจัย

1) **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมระบบการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนเพียงจำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ที่ 5 ตำบลแสง อำเภอมือ จังหวัดจันทบุรี ในการศึกษาครั้งนี้จึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ที่ 5 ตำบลแสง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 คน

2) **ขอบเขตการวิจัย** ศึกษาถึงการผลิต และวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตทุเรียน ของกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ที่ 5 ตำบลแสง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในปีการผลิต 2565/2566

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1) **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)** เป็นข้อมูลที่ได้โดยตรงจากภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ที่ 5 ตำบลแสง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 คน แต่เนื่องจากไม่สามารถติดต่อเกษตรกรได้จำนวน 1 ราย และเกษตรกรจำนวน 4 รายไม่สะดวกในการที่จะให้ข้อมูลจึงทำให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรรวมทั้งสิ้น 25 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ที่พัฒนามาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนเกษตรกรในกลุ่มที่ศึกษา เป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวเพื่อให้ได้ข้อมูลการผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต และต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

3.2) **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)** เป็นการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนหมู่ที่ 5 ตำบลแสง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ตลอดจนค้นคว้าข้อมูลจากงานวิจัย หนังสือวารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสารต่างๆ และค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

4) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1) **การวิเคราะห์การผลิตทุเรียนของเกษตรกร** เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษามาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่ออธิบายถึงการผลิตทุเรียนทุเรียนของเกษตรกรกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ที่ 5 ตำบลแสง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

4.2) **การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของเกษตรกร** เป็นการนำข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์มาคำนวณหาต้นทุนการผลิตทางเศรษฐศาสตร์ในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร โดยพิจารณาทั้งในส่วนของต้นทุนที่มองเห็น (ต้นทุนที่เป็นเงินสด) และต้นทุนที่มองไม่เห็น (ต้นทุนการผลิตที่ไม่เป็นเงินสด) ซึ่งเป็นต้นทุนที่อยู่ทั้งในส่วนของต้นทุนคงที่ (Fixed Cost: FC) และต้นทุนผันแปร (Variable Cost: VC) มาคำนวณหาต้นทุนการผลิตทางเศรษฐศาสตร์ในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

(1) **ต้นทุนคงที่ (Fixed Costs: FC)** หมายถึง ต้นทุนที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิตไม่ว่าจะผลิตในปริมาณเท่าใด หรือแม้แต่จะไม่ทำการผลิตเลยผู้ผลิตก็ต้องจ่ายเงินในจำนวนเท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งในส่วนนี้ของต้นทุนคงที่มีทั้งในส่วนที่มองเห็นและต้นทุนที่มองไม่เห็นประกอบด้วย

(1.1) ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน หมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการที่เกษตรกรเสียโอกาสในการใช้ที่ดินในการทำประโยชน์อื่นๆ

(1.2) ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร หมายถึง ต้นทุนจากการใช้โรงเรือนเพื่อใช้ในการเก็บอุปกรณ์การเกษตร โรงเรือนที่พักคนงาน และเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ที่มีอายุการใช้งานมากกว่า 1 ปี

(1.3) ค่าเสียโอกาสจากการลงทุน หมายถึง ค่าเสียโอกาสในการนำที่ดินหรือเงินที่ใช้ไปในการลงทุนปลูกทุเรียนที่ประกอบไปด้วยค่าใช้จ่ายการเตรียมพื้นที่รวมถึงค่าใช้จ่ายในการปลูกไปหาผลตอบแทนในลักษณะอื่น ประกอบด้วยค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสที่จะได้รับจากการใช้ประโยชน์จากที่ดินในช่วงที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิต

(1.4) ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนในโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการประเมินมูลค่าอุปกรณ์การเกษตรที่เสียโอกาสได้รับผลตอบแทนจากการใช้ไปในการหาผลตอบแทนจากทางเลือกอื่นๆ

(1.5) ค่าจ้างแรงงานประจำ หมายถึง ต้นทุนที่เกิดจากการจ้างแรงงานที่ทำงานประจำในสวนทุเรียน ซึ่งแรงงานจะทำหน้าที่ดูแลผลผลิตในสวน ทั้งการรดน้ำ การใส่ปุ๋ย การพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช/กำจัดวัชพืช และงานอื่นๆ ในสวน

(2) ต้นทุนผันแปร (Variable costs: VC) หมายถึง ต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต ถ้าผู้ผลิตมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตมากขึ้นก็จะส่งผลให้ต้นทุนผันแปรเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งในส่วนของต้นทุนผันแปรนี้มีทั้งในส่วนที่มองเห็นและต้นทุนที่มองไม่เห็นประกอบด้วย

(2.1) ค่าจ้างแรงงาน หมายถึง ต้นทุนที่เกิดจากการจ้างแรงงานชั่วคราว รวมถึงค่าเสียโอกาสของตัวเกษตรกรและแรงงานในครัวเรือนในการทำสวนทุเรียน

(2.2) ค่าเสียโอกาสของตัวเกษตรกรและแรงงานในครัวเรือนในการทำสวนทุเรียน หมายถึง ค่าเสียโอกาสที่ตัวเกษตรกรและแรงงานในครอบครัวจะนำเวลาที่ใช้ในการทำงานในสวนทุเรียนไปหาผลตอบแทนในลักษณะอื่น

(2.3) ค่าปุ๋ย หมายถึง ค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าปุ๋ยเคมี และปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยอื่นๆ ตลอดฤดูกาล

(2.4) ค่าวัสดุปรับปรุงดิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัสดุที่ใช้ในการปรับปรุงดินตลอดฤดูกาล

(2.5) ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช หมายถึง ค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีที่ใช้ในการป้องกันและกำจัดวัชพืชตลอดฤดูกาล

(2.6) ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช หมายถึง ค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีที่ใช้ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชตลอดฤดูกาล

(2.7) ค่าสารเคมีอื่นๆ หมายถึง ค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีที่ใช้ในการบำรุงผลผลิต รวมทั้งฮอร์โมนที่ใช้ในการทำสวนทุเรียนตลอดฤดูกาล

(2.8) ค่าไฟฟ้า หมายถึง ค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำ การพ่นสารเคมี รวมถึงไฟฟ้าส่องสว่างในสวนและที่พักคนงาน

(2.9) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง หมายถึง ค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในกิจกรรมในสวน ได้แก่ การสูบน้ำ พ่นสารเคมี เชื้อเพลิงรถซาเล้ง รถยนต์ รถตัดหญ้า เป็นต้น

(2.10) ค่าวัสดุสิ้นเปลือง หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าอุปกรณ์การเกษตรที่มีอายุการใช้งานไม่เกิน 1 ปี หรือมีมูลค่าไม่ถึง 500 บาท เช่น มีดขอล จอบ เสียม ปุ้งกี๋ กรรไกรตัดกิ่ง เลื่อยตัดกิ่ง เข่งใส่ผลผลิต เชือก เป็นต้น

(2.11) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดูแลบำรุงรักษาทุเรียนที่ไม่สามารถนำมารวมกับค่าใช้จ่ายในกลุ่มอื่นๆ ได้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการตัดดอกเพื่อผสมเกสรดอกทุเรียน ค่าใช้จ่ายในการโยกกิ่ง ค้ำกิ่งเพื่อป้องกันความเสียหายจากลมพายุ รวมถึงค่าใช้จ่ายจากการจ้างเหมาเก็บเกี่ยวผลผลิต

(2.12) ค่าเสียโอกาสของต้นทุนผันแปร หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าเสียโอกาสของต้นทุนผันแปรในส่วนที่มองเห็นตั้งแต่รายการที่ (2.1) ถึง (2.11) ซึ่งเกษตรกรเสียโอกาสที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมอื่นๆ

4.3) การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการผลิตของเกษตรกร เป็นการนำผลการคำนวณต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรทั้งในส่วนต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปรมาวิเคราะห์โครงสร้างของต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

6. ผลการวิจัย

1) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนหมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2565 เป็นกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนเพียงกลุ่มเดียวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี มีจำนวนเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 30 ราย มีผลผลิตทุเรียนซึ่งจะออกสู่ตลาดในช่วงปลายเดือนมีนาคม ถึง เดือนพฤษภาคมของทุกปี ผลผลิตรวมประมาณ 344 ตัน ส่วนใหญ่เกษตรกรจะขายผลผลิตให้กับล้งในพื้นที่ และล้งส่งออกทั่วไปในจังหวัดจันทบุรี

เป้าหมายการผลิตของกลุ่ม(สำนักงานเกษตรอำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี, 2566) เป็นกลุ่มผู้ผลิตทุเรียนคุณภาพเพื่อการส่งออก โดยมีแนวทางการพัฒนาประกอบไปด้วย

- (1) เพิ่มผลผลิต จาก 1,060 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 1,272 กิโลกรัมต่อไร่
- (2) รวมกลุ่มกันเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต การผสมปุ๋ยใช้เอง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและสารชีวภัณฑ์ต่างๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต จาก 16,155 บาทต่อไร่ เหลือ 12,924 บาทต่อไร่
- (3) พัฒนาคุณภาพผลผลิต โดยสมาชิกทุกรายจะต้องผ่านมาตรฐาน GAP และพัฒนาผลผลิตให้เป็นเกรดส่งออก
- (4) พัฒนาด้านการตลาด โดยส่งขายในตลาดส่งออกร้อยละ 80 ตลาดภายในประเทศร้อยละ 15 และตลาดออนไลน์ร้อยละ 5
- (5) พัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มโดยจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนและมีกฎระเบียบของกลุ่ม และจัดทำแผนการผลิต การตลาดรายบุคคล (IFPP)

ในปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 การดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนหมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี ในด้านการถ่ายทอดความรู้ และการสนับสนุนปัจจัยการผลิตของกลุ่ม

2) การผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 25 ราย เกี่ยวกับ พันธุ์ ขนาดของพื้นที่ที่ปลูก จำนวนต้น และอายุทุเรียน พบว่า ในรอบการผลิตปี 2565/ 2566 มีพื้นที่ปลูกทุเรียนรวมทั้งสิ้น 439.5 ไร่ โดยเกษตรกรแต่ละรายมีขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกทุเรียนแตกต่างกันออกไป ซึ่งเกษตรกรทุกรายปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง โดยเฉลี่ยมีการปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง 20.72 ต้นต่อไร่ มีอายุตั้งแต่ 1 ปี ถึง 40 ปี นอกจากนี้เกษตรกรบางรายมีการปลูกพันธุ์อื่นๆ เสริม ได้แก่ ชะนี พวงมณี และกระดุม แต่เป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับพันธุ์หมอนทอง จากการสัมภาษณ์เกษตรกรพบว่าเกษตรกรบางรายทุเรียนที่ปลูกยังไม่ให้ผลผลิตเลย แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ทุเรียนที่ปลูกให้ผลผลิตแล้ว ในการศึกษาจึงแบ่งกลุ่มของเกษตรกรออกเป็น เกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิต และเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้ว

การผลิตและการดูแลบำรุงรักษาทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ในการเตรียมพื้นที่ปลูกของเกษตรกร จะให้ความสำคัญกับแหล่งน้ำโดยส่วนใหญ่จะมีการขุดสระน้ำ เจาะบาดาล เพื่อให้มีน้ำเพียงพอต่อความต้องการ และวางระบบน้ำโดยแบ่งพื้นที่แปลงออกเป็นโซนๆ ติดตั้งวาล์วสำหรับเปิด-ปิดน้ำในแต่ละโซน และมีการติดตั้งหัวสปริงเกอร์ไว้ที่โคนต้นทุเรียนแต่ละต้น แต่เนื่องจากพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรส่วนใหญ่เดิมเป็นพื้นที่ที่ปลูกมังคุด ผสมผสานกับผลไม้อื่น ได้แก่ ลองกอง ซึ่งมีการวางระบบน้ำไว้อยู่แล้ว จึงทำให้เกษตรกรบางรายไม่มีการจัดหาแหล่งน้ำใหม่และไม่มีการวางระบบน้ำใหม่ยังคงใช้ระบบน้ำเดิมที่มีอยู่ โดยการปลูกทุเรียนของเกษตรกรจะเป็นการปลูกจากต้นกล้าที่มีอายุประมาณ 2 ปี แทนที่มังคุดและลองกอง

ส่วนการดูแลรักษา สำหรับเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนที่ยังไม่ให้ผลผลิตจำนวน 3 ราย ทุเรียนที่ปลูกอยู่ในระยะที่ยังไม่ให้ผลผลิตเลย ซึ่งการดูแลรักษาทุเรียนจะใช้เวลาประมาณ 3 ปี จนกว่าทุเรียนจะให้ผลผลิต การดูแลรักษาต้นทุเรียนของเกษตรกรจึงมีกิจกรรมหลักได้แก่ การให้น้ำ การตัดแต่งกิ่ง การใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืชซึ่งเกษตรกรนิยมใช้วิธีการตัดหญ้ามากกว่าการใช้สารเคมี ส่วนการกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในกรณีที่มีการระบาดของศัตรูพืช สำหรับเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้วจำนวน 22 ราย ที่มีทุเรียนอยู่ในระยะที่ให้ผลผลิตแล้ว ซึ่งการดูแลรักษาทุเรียนจะเน้นในเรื่องของการเตรียมต้นให้มีความสมบูรณ์ การสะสมอาหารให้เพียงพอพร้อมที่จะออกดอกติดผลมากและให้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี โดยเกษตรกรมีการดูแลทุเรียนในระยะต่างๆ ได้แก่ ระยะเตรียมการหลังการเก็บเกี่ยว ระยะสร้างใบ ระยะชักนำการออกดอก ระยะออกดอก ระยะดอกบาน ระยะติดผล และระยะเก็บเกี่ยว ซึ่งในแต่ละระยะเกษตรกรแต่ละรายจะมีการดูแลให้ปุ๋ย ให้น้ำ และใช้สารเคมีที่แตกต่างกันไป

ตารางที่ 1

ปริมาณผลผลิตทุเรียน ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี ในปีการผลิต 2565/2566

	จำนวน (ราย)	ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)
เกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิต	3	0.00
เกษตรกรที่มีผลผลิต	22	1,481.00
เกษตรกรทั้งหมด	25	1,303.28

ที่มา : (จากการคำนวณ, 2566)

จากตารางที่ 1 ปริมาณผลผลิตทุเรียนในปีการผลิต 2565/2566 ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยรายละ 1,303.28 กิโลกรัมต่อไร่ แต่ถ้าพิจารณาเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้วจำนวน 22 ราย มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยรายละ 1,481.00 กิโลกรัมต่อไร่

3) ต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียนหมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

3.1) โครงสร้างของต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกร การผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ยังไม่มีผลผลิต และกลุ่มที่มีผลผลิตแล้ว ซึ่งเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีการใช้ปัจจัยการผลิตในการปลูกทุเรียนในปี 2565/2566 โดยมีค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้ปัจจัยการผลิตดังกล่าวทั้งในส่วนของต้นทุนที่มองเห็น (ต้นทุนที่เป็นตัวเงิน) และต้นทุนที่มองไม่เห็น (ต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน) ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีโครงสร้างของต้นทุนการผลิตทุเรียนจำแนกได้เป็นต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี

	เกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิต		เกษตรกรที่มีผลผลิต		เกษตรกรทั้งหมด	
	จำนวน (บาทต่อไร่)	ร้อยละ	จำนวน (บาทต่อไร่)	ร้อยละ	จำนวน (บาทต่อไร่)	ร้อยละ
ต้นทุนคงที่	142,581.29	82.65	142,210.27	61.83	142,254.79	63.76
- ต้นทุนที่มองเห็น	4,500.00	2.61	8,669.17	3.77	8,168.87	3.66
- ต้นทุนที่มองไม่เห็น	138,081.29	80.04	133,541.10	58.06	134,085.92	60.10
ต้นทุนผันแปร	29,920.71	17.35	87,809.04	38.17	80,862.44	36.24
- ต้นทุนที่มองเห็น	17,823.11	10.33	30,120.16	13.09	28,644.52	12.84
- ต้นทุนที่มองไม่เห็น	12,097.60	7.02	57,688.87	25.08	52,217.92	23.40
ต้นทุนการผลิต	172,502.00	00.00	230,019.30	100.00	223,117.22	100.00
- ต้นทุนที่มองเห็น	22,323.11	12.94	38,789.33	16.86	36,813.38	16.50
- ต้นทุนที่มองไม่เห็น	150,178.89	87.06	191,229.97	83.14	186,303.84	83.50

ที่มา : (จากการคำนวณ, 2566)

จากตารางที่ 2 ต้นทุนในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี ปีการผลิต 2565/2566 เท่ากับ 223,117.22 บาทต่อไร่ แบ่งออกเป็นต้นทุนคงที่ 142,254.79 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 63.76 และเป็นต้นทุนผันแปร 80,862.44 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 36.24 โดยต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น ซึ่งมีค่าเท่ากับ 186,303.84 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 83.50 เป็นต้นทุนที่มองเห็นเท่ากับ 36,813.38 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.50 เมื่อพิจารณาในส่วน of ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร พบว่า ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น กล่าวคือ ในส่วนของต้นทุนคงที่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น 134,085.92 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.10 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด เป็นต้นทุนที่มองเห็น 8,168.87 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.66 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ส่วนต้นทุนผันแปรที่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น 52,217.92 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.40 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด เป็นส่วนของต้นทุนที่มองเห็น 28,644.52 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.84 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด

สำหรับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มฯ ที่ยังไม่มีผลผลิต มีต้นทุนการผลิต 172,502.00 บาทต่อไร่ แบ่งออกเป็นต้นทุนคงที่ 142,581.29 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 82.65 และเป็นต้นทุนผันแปร 29,920 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.35 โดยต้นทุนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น ซึ่งมีค่าเท่ากับ 150,178.89 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.06 เป็นต้นทุนที่มองเห็นเท่ากับ 22,323.11 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.94 เมื่อพิจารณาในส่วน of ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร พบว่า ต้นทุนคงที่ส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น กล่าวคือ ในส่วนของต้นทุนคงที่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น 138,081.29 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 80.04 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด เป็นต้นทุนที่มองเห็น 4,500.00 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.61 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ส่วนต้นทุนผันแปรส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่

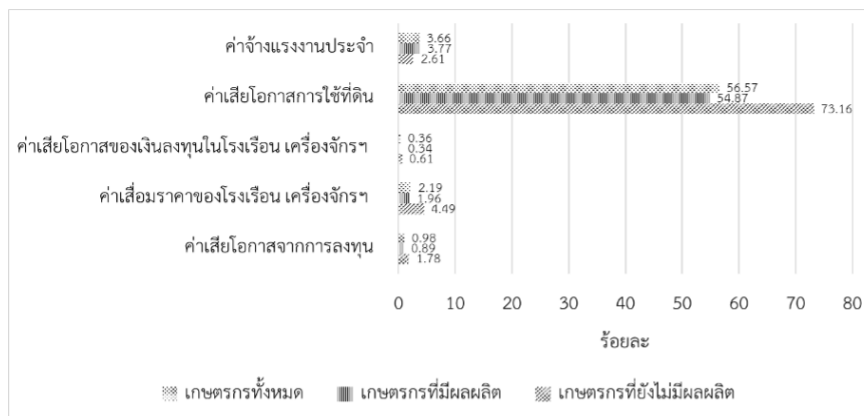
มองเห็น กล่าวคือ เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น 12,097.60 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.02 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด เป็นส่วนของต้นทุนที่มองเห็น 17,823.11 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.33 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด

ส่วนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มฯ ที่มีผลผลิตแล้ว มีต้นทุนการผลิต 230,019.30 บาทต่อไร่ แบ่งออกเป็นต้นทุนคงที่ 142,210.27 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.83 และเป็นต้นทุนผันแปร 87,809.04 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.17 โดยต้นทุนส่วนใหญ่ เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น ซึ่งมีค่าเท่ากับ 191,229.97 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 83.14 เป็นต้นทุนที่มองเห็นเท่ากับ 38,789.33 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.86 เมื่อพิจารณาในส่วนของต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร พบว่า ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น กล่าวคือ ในส่วนของต้นทุนคงที่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น 133,541.10 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 58.06 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด เป็นต้นทุนที่มองเห็น 8,669.17 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.77 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ส่วนต้นทุนผันแปรเป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น 57,688.87 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.08 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด เป็นส่วนของต้นทุนที่มองเห็น 30,120.16 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.09 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด

3.2) โครงสร้างของต้นทุนคงที่ (Fixed Costs: FC) ในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี มีค่าใช้จ่ายที่จัดเป็นต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น ได้แก่ ค่าเสียโอกาสจากการลงทุน ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนในโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน และค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนที่มองเห็น ได้แก่ ค่าจ้างแรงงานประจำ ดังนี้

ภาพที่ 2

สัดส่วนของต้นทุนคงที่ในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี

ที่มา : (จากการคำนวณ, 2566)

จากภาพที่ 2 พบว่าจากสัดส่วนของต้นทุนคงที่ในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี ที่คิดเป็นร้อยละ 63.76 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น โดยมีความเสียโอกาสการใช้ที่ดินเป็นค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 56.57 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด รองลงมาเป็นค่าจ้างแรงงานประจำซึ่งมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 3.66 ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ มีสัดส่วนร้อยละ 2.19 ค่า

เสียโอกาสจากการลงทุน มีสัดส่วนร้อยละ 0.98 ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนในโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ มีสัดส่วนร้อยละ 0.36 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ตามลำดับ

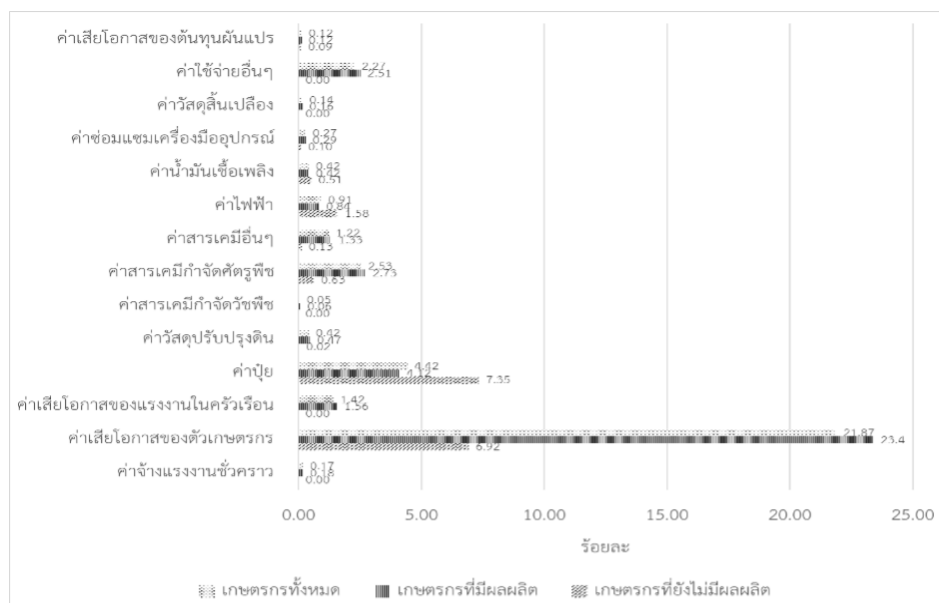
สำหรับต้นทุนคงที่ในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกที่ยังไม่มีผลผลิต ที่คิดเป็นร้อยละ 82.65 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ต้นทุนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น โดยมีค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดินเป็นค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด มีสัดส่วนถึงร้อยละ 73.16 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด รองลงมาเป็น ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ มีสัดส่วนร้อยละ 4.49 ค่าจ้างแรงงานประจำ ซึ่งมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 2.61 ค่าเสียโอกาสจากการลงทุน มีสัดส่วนร้อยละ 1.78 ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนในโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ มีสัดส่วนร้อยละ 0.61 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ตามลำดับ

ส่วนต้นทุนคงที่ในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกที่มีผลผลิตแล้ว ที่คิดเป็นร้อยละ 61.83 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ส่วนใหญ่ยังคงเป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น โดยมีค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดินเป็นค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดเช่นกัน โดยมีสัดส่วนร้อยละ 54.87 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด รองลงมาเป็นค่าจ้างแรงงานประจำ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 3.77 ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ มีสัดส่วนร้อยละ 1.96 ค่าเสียโอกาสจากการลงทุน มีสัดส่วนร้อยละ 0.89 ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนในโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ มีสัดส่วนร้อยละ 0.34 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ตามลำดับ

3.3) โครงสร้างของต้นทุนผันแปร (Variable costs: VC) ในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี มีค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนที่มองเห็น ได้แก่ ค่าจ้างแรงงาน ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าสารเคมีอื่นๆ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์ ค่าวัสดุสิ้นเปลือง ค่าใช้จ่ายอื่นๆ และมีค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น ได้แก่ ค่าเสียโอกาสของตัวเกษตรกร ค่าเสียโอกาสของแรงงานในครัวเรือน และ ค่าเสียโอกาสของต้นทุนผันแปร

ภาพที่ 3

สัดส่วนของต้นทุนผันแปรในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

ที่มา : (จากการคำนวณ, 2566)

จากภาพที่ 3 พบว่าสัดส่วนต้นทุนผันแปรในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี ที่คิดเป็นร้อยละ 36.24 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ต้นทุนที่มีสัดส่วนสูงที่สุดเป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น กล่าวคือ ค่าเสียโอกาสของตัวเกษตรกรซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 21.87 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด รองลงมาคือ ค่าปุ๋ย มีสัดส่วนร้อยละ 4.42 ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีสัดส่วนร้อยละ 2.53 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการปิดดอกเพื่อผสมเกสรดอกทุเรียน ค่าใช้จ่ายในการโยกย้าย ค้ำกิ่งเพื่อป้องกันความเสียหายจากลมพายุ รวมถึงค่าใช้จ่ายจากการจ้างเหมาเก็บเกี่ยวผลผลิต มีสัดส่วนร้อยละ 2.27 ค่าเสียโอกาสของแรงงานในครัวเรือน มีสัดส่วนร้อยละ 1.42 ค่าสารเคมีอื่นๆ มีสัดส่วนร้อยละ 1.22 ค่าไฟฟ้า มีสัดส่วนร้อยละ 0.91 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าวัสดุปรับปรุงดิน มีสัดส่วนร้อยละ 0.42 เท่ากัน ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์ มีสัดส่วนร้อยละ 0.27 ค่าจ้างแรงงานชั่วคราว มีสัดส่วนร้อยละ 0.17 ค่าวัสดุสิ้นเปลือง มีสัดส่วนร้อยละ 0.14 ค่าเสียโอกาสของต้นทุนผันแปร มีสัดส่วนร้อยละ 0.12 และค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช มีสัดส่วนร้อยละ 0.05 ตามลำดับ

สำหรับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มฯ ที่ยังไม่มีผลผลิต มีสัดส่วนของต้นทุนผันแปร คิดเป็นร้อยละ 17.35 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด มีต้นทุนที่มองเห็นในสัดส่วนสูงที่สุด ได้แก่ ค่าปุ๋ยซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 7.35 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด รองลงมาคือ ค่าเสียโอกาสของตัวเกษตรกร มีสัดส่วนร้อยละ 6.92 ค่าไฟฟ้า มีสัดส่วนร้อยละ 1.58 ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีสัดส่วนร้อยละ 0.63 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีสัดส่วนร้อยละ 0.51 ค่าสารเคมีอื่นๆ มีสัดส่วนร้อยละ 0.13 ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์ มีสัดส่วนร้อยละ 0.10 ค่าเสียโอกาสของต้นทุนผันแปร มีสัดส่วนร้อยละ 0.09 และค่าวัสดุปรับปรุงดิน 0.02 ตามลำดับ

ส่วนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มฯ ที่มีผลผลิตแล้ว มีสัดส่วนของต้นทุนผันแปร คิดเป็นร้อยละ 38.17 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ต้นทุนผันแปรส่วนใหญ่เป็นส่วนของต้นทุนที่มองไม่เห็น ได้แก่ ค่าเสียโอกาสของตัวเกษตรกรซึ่งมีสัดส่วนถึง ร้อยละ 23.40 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด รองลงมาคือ ค่าปุ๋ย มีสัดส่วนร้อยละ 4.12 ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีสัดส่วนร้อยละ 2.73 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ มีสัดส่วนร้อยละ 2.51 ค่าเสียโอกาสของแรงงานในครัวเรือน มีสัดส่วนร้อยละ 1.56 ค่าสารเคมีอื่นๆ มีสัดส่วนร้อยละ 1.33 ค่าไฟฟ้า มีสัดส่วนร้อยละ 0.84 ค่าวัสดุปรับปรุงดิน มีสัดส่วนร้อยละ 0.47 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีสัดส่วนร้อยละ 0.42 ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์ มีสัดส่วนร้อยละ 0.29 ค่าจ้างแรงงานชั่วคราว มีสัดส่วนร้อยละ 0.18 ค่าวัสดุสิ้นเปลือง มีสัดส่วนร้อยละ 0.16 ค่าเสียโอกาสของต้นทุนผันแปร มีสัดส่วนร้อยละ 0.12 และค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช มีสัดส่วนร้อยละ 0.06 ตามลำดับ

7. อภิปรายผล

1) การพิจารณาโครงสร้างต้นทุนการผลิตออกเป็นต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร พบว่าต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่เป็นต้นทุนคงที่ โดยมีสัดส่วนของต้นทุนคงที่ถึงร้อยละ 63.76 ของต้นทุนการผลิตทุเรียนทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ปี 2562 ของจันจิรา ศักดิ์ศรี และ สปันธ์หยก วีรบุญยกุล (2564) ที่พบว่า เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต้นทุนคงที่ คิดเป็นร้อยละ 6.72 และ 5.57 ตามลำดับ และการศึกษาต้นทุนการผลิตทุเรียนอินทรีย์ในระยะเวลาการปรับเปลี่ยนของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) ที่พบว่าต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร กล่าวคือ การผลิตทุเรียนในระยะเวลาการปรับเปลี่ยนของจังหวัดจันทบุรีมีต้นทุนการผลิตทุเรียนที่เป็นส่วนของต้นทุนคงที่ คิดเป็นร้อยละ 25.10 จังหวัดตราดมีต้นทุนการผลิตทุเรียนที่เป็นต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 28.28 และจังหวัดระยองมีต้นทุนการผลิตทุเรียนที่เป็นต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 27.26 เนื่องจากต้นทุนคงที่ในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี เป็นค่าเสียโอกาสในการใช้ที่ดินถึงร้อยละ 56.57 ของต้นทุนการผลิตทุเรียนทั้งหมด ซึ่งคำนวณมาจากค่าเสียโอกาสในการที่จะได้รับผลตอบแทนจากการปลูกมังคุดของเกษตรกรที่เกษตรกรต้องเสียโอกาสจะได้รับเนื่องจากนำพื้นที่ดังกล่าวมาปลูกทุเรียน

2) เมื่อพิจารณาโครงสร้างของต้นทุนการผลิตที่จำแนกออกเป็นต้นทุนที่มองเห็น และต้นทุนที่มองไม่เห็น พบว่าต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่มีค่าเท่ากับ 223,117.22 บาทต่อไร่ เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็นถึงร้อยละ 83.50 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด สอดคล้องกับการศึกษาต้นทุนการผลิตทุเรียนอินทรีย์ในระยะปรับเปลี่ยนที่ศึกษาโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) กล่าวคือ ต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี มีสัดส่วนของต้นทุนที่มองไม่เห็นถึงร้อยละ 83.50 ส่วนต้นทุนการผลิตทุเรียนอินทรีย์ในระยะเวลาการปรับเปลี่ยนของจังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดระยอง มีต้นทุนการผลิตเป็นต้นทุนประเมิน(ต้นทุนที่มองไม่เห็น) คิดเป็นร้อยละ 80.14 81.73 และ 68.76 ตามลำดับ

ซึ่งต้นทุนที่มองไม่เห็นของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่คือต้นทุนค่าเสียโอกาสของที่ดิน และต้นทุนค่าเสียโอกาสของแรงงาน เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนจากการใช้ที่ดินที่เคยปลูกมังคุดมาเป็นการปลูกทุเรียนแทน เกษตรกรจึงไม่มีค่าใช้จ่ายในส่วนของคุณค่าเช่าที่ดินหรือค่าซื้อที่ดินเลย นอกจากนี้ในส่วนของแรงงาน เกษตรกรส่วนใหญ่ที่เป็นเจ้าของสวนก็มักจะเป็นแรงงานทำงานในสวนด้วยตนเองมีการจ้างแรงงานบางช่วงเวลาที่เป็นจำเป็นเท่านั้น เมื่อเจ้าของสวนทำงานเองจึงไม่มีการจ่ายค่าจ้างแรงงานให้กับตัวเอง ทำให้ในการคิดคำนวณต้นทุนจึงไม่มีการรวมเอาค่าเสียโอกาสของที่ดินและค่าเสียโอกาสของแรงงานมาคิดเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุน ดังนั้น เมื่อเกษตรกรขายผลผลิตทุเรียนได้แล้วนำมาหักกับต้นทุนเฉพาะส่วนที่เป็นตัวเงินจึงทำให้เกษตรกรรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีกำไรค่อนข้างสูง แต่หากเกษตรกรคำนึงถึงค่าเสียโอกาสต่างๆ ที่เกิดจากการผลิต อาจจะช่วยให้นักเกษตรสามารถเปรียบเทียบผลตอบแทนที่จะได้รับได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

3) จากการพิจารณาสัดส่วน ค่าจ้างแรงงาน และค่าวัสดุ จากการศึกษาศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) พบว่า ต้นทุนการผลิตทุเรียนอินทรีย์ในระยะเวลาการปรับเปลี่ยนของจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดระยอง ส่วนใหญ่เป็นค่าวัสดุคิดเป็นร้อยละ 45.28 และ 39.54 รองลงมาเป็นค่าแรงงานคิดเป็นร้อยละ 24.72 และ 27.49 ส่วนต้นทุนการผลิตทุเรียนอินทรีย์ในระยะเวลาการปรับเปลี่ยนของจังหวัดตราด ต้นทุนส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างแรงงานคิดเป็นร้อยละ 35.79 รองลงมาเป็นค่าวัสดุคิดเป็นร้อยละ 32.19 เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตในส่วนของคุณค่าจ้างแรงงานมีสัดส่วนค่อนข้างสูง เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาของสาวตรี วงศ์สุรเศรษฐ์ (2562) ที่พบว่าต้นทุนในการปลูกชาโยเต้ มีสัดส่วนของคุณค่าแรงงานคิดเป็นร้อยละ 47.43 แต่ต้นทุนค่าวัสดุในการปลูกมีสัดส่วนค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ คิดเป็นร้อยละ 7.63 เช่นเดียวกับการศึกษาของธีรภัทร ทรัพย์ประเสริฐ และ นิภาวรรณ กุลสุวรรณ (2563) ที่ศึกษาด้านต้นทุนในการเพาะปลูกเป็นแบบวนเกษตร ส่วนใหญ่มีการปลูกทุเรียน ลองกอง ลำไย และกาแฟ พบว่า ต้นทุนค่าแรงงานมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 67.6 และมีต้นทุนค่าวัสดุเพียงร้อยละ 9.95

สำหรับต้นทุนการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกเกษตรแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรีที่ต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่เป็นต้นทุนค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดินคิดเป็นร้อยละ 56.57 รองลงมาเป็นต้นทุนในส่วนของคุณค่าจ้างแรงงานคิดเป็นร้อยละ 27.12 ที่ประกอบด้วยค่าเสียโอกาสของตัวเกษตรกรถึงร้อยละ 21.87 ค่าจ้างแรงงานประจำร้อยละ 3.66 ค่าเสียโอกาสของแรงงานในครัวเรือนร้อยละ 1.42 และค่าจ้างแรงงานชั่วคราวร้อยละ 0.17 เห็นได้ว่าต้นทุนในส่วนของคุณค่าแรงงานส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็นถึงร้อยละ 23.29 เป็นต้นทุนที่มองเห็นเพียงร้อยละ 3.83 ส่วนค่าวัสดุ ที่ประกอบด้วย ค่าปุ๋ย ค่าวัสดุปรับปรุงดิน ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และค่าสารเคมีอื่นๆ ซึ่งเป็นส่วนของต้นทุนที่มองเห็นรวมคิดเป็นร้อยละ 8.64 ของต้นทุนการผลิต เห็นได้ว่า ต้นทุนในส่วนของคุณค่าจ้างแรงงานมีสัดส่วนค่อนข้างสูง เช่นเดียวกับผลการศึกษาต้นทุนการผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่กล่าวมาข้างต้น

แต่หากพิจารณาเฉพาะส่วนของต้นทุนที่มองเห็น ค่าวัสดุ ที่ประกอบด้วย ค่าปุ๋ย ค่าวัสดุปรับปรุงดิน ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และค่าสารเคมีอื่นๆ มีสัดส่วนสูงกว่าค่าจ้างแรงงาน ซึ่งเป้าหมายหนึ่งของการรวมกลุ่มเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่คือการเพิ่มอำนาจการต่อรองเกี่ยวกับราคาปัจจัยการผลิต แต่จากการรวมกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่นี้เพียงเกิดการรวมกลุ่มมาได้แค่ช่วง

ระยะสั้นๆ เพียง 1 ปี จึงยังมีความล่าช้าในการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายในเรื่องของการต่อรองราคาปัจจัยการผลิตอยู่ แต่หากกลุ่มแปลงใหญ่สามารถเดินหน้านำมาสร้างอำนาจการต่อรองราคาปัจจัยการผลิตให้ได้อย่างจริงจังจะช่วยให้ราคาปัจจัยการผลิตถูกลง อาจมีส่วนในการลดต้นทุนในส่วนของต้นทุนที่เป็นตัวเงินลงได้

4) ความแตกต่างของโครงสร้างต้นทุนการผลิตของเกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิต และเกษตรกรที่มีผลผลิตแล้ว พบว่า ในส่วนของต้นทุนคงที่เกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิตมีต้นทุนคงที่สูงกว่าเกษตรกรที่มีผลผลิตแล้ว แต่ในส่วนต้นทุนผันแปรเกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิตมีต้นทุนผันแปรต่ำกว่าเกษตรกรที่มีผลผลิตแล้ว กล่าวคือ

ในส่วนต้นทุนคงที่ เกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิตมีต้นทุนคงที่สูงกว่าเกษตรกรที่มีผลผลิตแล้วเพียงเล็กน้อย โดยต้นทุนคงที่สูงกว่ามาจากต้นทุนที่มองไม่เห็น ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสจากการใช้ประโยชน์จากที่ดินในช่วงที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิต

ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรที่มีผลผลิตแล้วได้ลงทุนในส่วนของสินทรัพย์ ได้แก่ โรงเรือน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร ตั้งแต่เริ่มปลูกทุเรียน สินทรัพย์บางส่วนยังคงถูกนำมาใช้อยู่ในปัจจุบันแม้จะเกินกว่าอายุการใช้งาน จึงทำให้ค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์เหล่านี้มีมูลค่าน้อยกว่าเกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิตที่เพิ่งลงทุน

ค่าเสียโอกาสจากการใช้ประโยชน์จากที่ดินในช่วงที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิต เนื่องจาก การคำนวณค่าเสียโอกาสจากการใช้ประโยชน์จากที่ดิน คำนวณมาจากผลรวมผลตอบแทนจากการปลูกมังคุดในปีที่ 1-3 ที่เริ่มปลูกทุเรียนของเกษตรกรแต่ละราย ซึ่งผลตอบแทนจากการปลูกมังคุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมามีมูลค่าค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิตเริ่มปลูกทุเรียน จึงทำให้ค่าเสียโอกาสจากการใช้ประโยชน์จากที่ดินในช่วงที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิตของเกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิตมีค่าเสียโอกาสในส่วนนี้สูงกว่าเกษตรกรที่มีผลผลิตแล้ว

สำหรับในส่วนต้นทุนผันแปร เกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิตมีต้นทุนผันแปรต่ำกว่าเกษตรกรที่มีผลผลิตแล้ว ทั้งในส่วนที่เป็นต้นทุนที่เป็นตัวเงิน และต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน 2.93 เท่า แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาทุเรียนในช่วงให้ผลมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง

โดยในส่วนต้นทุนผันแปรที่เป็นตัวเงินของเกษตรกรที่มีผลผลิตแล้วสูงกว่าต้นทุนผันแปรที่เป็นตัวเงินของเกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิต 1.69 เท่า โดยต้นทุนที่สูงกว่าประกอบไปด้วย ค่าวัสดุปรับปรุงดิน ค่าสารเคมี ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการปิดดอกเพื่อผสมเกสรดอกทุเรียน ค่าใช้จ่ายในการโยกกิ่ง ค่ากิ่งเพื่อป้องกันความเสียหายจากลมพายุ รวมถึงค่าใช้จ่ายจากการจ้างเหมาเก็บเกี่ยวผลผลิต เนื่องจากเกษตรกรจำเป็นต้องดูแลควบคุมไม่ให้โรค แมลงรบกวนผลผลิต รวมไปถึงป้องกันความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพไปสู่ผู้บริโภค

ส่วนต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นตัวเงินเกษตรกรที่มีผลผลิตแล้วต้นทุนผันแปรที่เป็นตัวเงินมีสูงกว่าของเกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิต 4.77 เท่า ซึ่งต้นทุนที่สูงกว่า ได้แก่ ค่าเสียโอกาสของตัวเกษตรกร และค่าเสียโอกาสของแรงงานในครัวเรือน เนื่องจากเกษตรกรจะทำหน้าที่ดูแลบริหารจัดการสวนทุเรียนเองจึงต้องเข้าสวนอย่างน้อยวันละ 2-4 ชั่วโมง โดยเกษตรกรรายที่มีการจ้างแรงงานประจำ เกษตรกรจะทำหน้าที่ดูแลบริหารจัดการสวนทุเรียน และให้แรงงานประจำทำหน้าที่ดูแลผลผลิตในสวนตามที่เกษตรกรกำหนด ได้แก่ การรดน้ำ การใส่ปุ๋ย การพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช/กำจัดวัชพืช และงานอื่นๆ ในสวน สำหรับรายที่ไม่ได้จ้างแรงงานประจำ เกษตรกรจะเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด โดยจะทำงานร่วมกับแรงงานในครัวเรือน ทำให้เกษตรกรและแรงงานในครัวเรือนเสียโอกาสที่จะใช้เวลาดังกล่าวไปในการหาผลตอบแทนในทางเลือกอื่นๆ ซึ่งมีผลตอบแทนค่อนข้างสูง จึงทำให้ต้นทุนผันแปรในส่วนนี้มีสัดส่วนค่อนข้างสูง

5) จากแนวทางการพัฒนาการผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี ที่มีแนวทางการเพิ่มผลผลิต จาก 1,060 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 1,272 กิโลกรัมต่อไร่ และลดต้นทุนการผลิตจาก 16,155 บาท เหลือ 12,924 บาท จาก

ผลการศึกษาพบว่า ในปีการผลิต 2565/2566 เกษตรกรสามารถผลิตผลผลิตได้เฉลี่ย 1,303.28 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าที่กำหนดไว้ แต่สำหรับต้นทุนในการผลิตทุเรียนเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรมีค่าเท่ากับ 223,117.22 บาทต่อไร่ โดยเป็นส่วนของต้นทุนที่มองเห็น 36,813.38 บาท ซึ่งสูงกว่าที่กำหนดไว้ในแนวทางการพัฒนา ผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างจากการศึกษาของกมลรัตน์ ถิระพงษ์ (2560) ซึ่งทำการศึกษาดำเนินการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ในพื้นที่นาร่องในปี พ.ศ. 2559 พบว่า เมื่อมีการเข้าไปส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่ ต้นทุนการผลิตทุเรียนมีต้นทุนที่ลดลงคิดเป็นร้อยละ 20.00 ของต้นทุนทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากในปีการผลิต 2565/2566 เป็นปีที่ราคาปุ๋ย และสารเคมีทางการเกษตรมีการปรับราคาขึ้นค่อนข้างมาก ทำให้ต้นทุนในส่วนของคุณค่าวัสดุ ที่ประกอบด้วย ค่าปุ๋ย ค่าวัสดุปรับปรุงดิน ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และค่าสารเคมีอื่นๆ ซึ่งเป็นต้นทุนเป็นตัวเงินที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 8.64 มีการปรับตัวสูงขึ้น ประกอบกับการดำเนินงานของกลุ่มไม่เป็นตามแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้

8. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างต้นทุนการผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี พบว่า

- 1) เมื่อจำแนกต้นทุนการผลิตออกเป็น ต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร ต้นทุนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนคงที่ โดยมีค่าเสียโอกาสในการใช้ที่ดินมีสัดส่วนถึงร้อยละ 56.57 ของต้นทุนการผลิตทุเรียนทั้งหมด
- 2) เมื่อจำแนกต้นทุนการผลิตออกเป็น ต้นทุนที่มองเห็น และต้นทุนที่มองไม่เห็น พบว่าต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น ถึงร้อยละ 83.50 ส่วนใหญ่คือต้นทุนค่าเสียโอกาสของที่ดิน และต้นทุนค่าเสียโอกาสของแรงงาน
- 3) เมื่อพิจารณาเฉพาะส่วนของต้นทุนที่มองเห็น พบว่า ค่าวัสดุ ซึ่งประกอบด้วย ค่าปุ๋ย ค่าวัสดุปรับปรุงดิน ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และค่าสารเคมีอื่นๆ มีสัดส่วนสูงกว่าค่าจ้างแรงงาน
- 4) เกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิตมีต้นทุนคงที่สูงกว่าเกษตรกรที่มีผลผลิตแล้ว แต่ในส่วนของคุณค่าผันแปรเกษตรกรที่ยังไม่มีผลผลิตมีต้นทุนผันแปรต่ำกว่าเกษตรกรที่มีผลผลิตแล้ว

9. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการศึกษาพบว่าต้นทุนที่มองไม่เห็นมีสัดส่วนถึงร้อยละ 83.50 ของต้นทุนการผลิต ในการผลิตทุเรียนเกษตรกรควรคำนึงถึงต้นทุนที่มองไม่เห็นที่เกิดขึ้นจากการผลิตทุเรียน โดยเฉพาะค่าเสียโอกาสในการใช้ที่ดินมีสัดส่วนถึงร้อยละ 56.57 ของต้นทุนการผลิตทุเรียนทั้งหมด การตัดสินใจของเกษตรกรที่จะเริ่มปลูกทุเรียนบนพื้นที่ที่พืชชนิดเดิมที่ยังคงให้ผลผลิตอยู่ เกษตรกรต้องคำนึงถึงค่าเสียโอกาสในการใช้ที่ดินที่จะเกิดขึ้น
2. จากผลการศึกษาที่พบว่า ต้นทุนค่าเสียโอกาสของตัวเกษตรกรเป็นต้นทุนที่เป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนในส่วนนี้ เกษตรกรสามารถลดต้นทุนในส่วนนี้ได้จากการจ้างแรงงานมาทำงานแทนตัวเกษตรกรเอง หรือนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อลดเวลาในการทำงานในสวนลง อย่างไรก็ตามเกษตรกรควรเปรียบเทียบต้นทุนค่าเสียโอกาสกับค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานหรือเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ทดแทน
3. จากผลการศึกษาที่พบว่า ในส่วนของต้นทุนที่มองเห็นค่าปุ๋ย ค่าวัสดุปรับปรุงดิน ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และค่าสารเคมีอื่นๆ รวมแล้วมีสัดส่วนค่อนข้างสูง ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่าเกษตรกรแต่ละรายต่างจัดหาปัจจัยการผลิตเหล่านี้เอง หากเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต ร่วมกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและสารชีวภัณฑ์ต่างๆ ใช้เองตามที่ได้ระบุไว้ในแนวทางการพัฒนาของกลุ่มจะทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษากลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีเพียงกลุ่มเดียว ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตทุเรียนกับเกษตรกรกลุ่มอื่นได้ ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยควรศึกษาต้นทุนการผลิตของกลุ่มเกษตรกรหลายๆกลุ่ม เพื่อที่จะสามารถเปรียบเทียบโครงสร้างต้นทุนการผลิตของเกษตรกรแต่ละกลุ่มได้
2. ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา มีเกษตรกรบางรายในพื้นที่ที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพื่อเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มและเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมกลุ่มว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

รายการอ้างอิง

- กมลรัตน์ ธีระพงษ์. (2560). นโยบายเกษตรแปลงใหญ่กับบริบทของภาคเกษตรไทยในปัจจุบัน. ใน *อนาคตเศรษฐกิจไทยปี 61 รอดหรือซบเซา. การประชุมวิชาการระดับชาติสาขาเศรษฐศาสตร์*. (น. 49-64). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. http://www.ecojournal.ru.ac.th/journals/23_1516971978.pdf.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). *คู่มือการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่*. [http://www.agriman.doe.go.th/large%20plot%2059/t/03_kk\(15%2012%2059X.pdf](http://www.agriman.doe.go.th/large%20plot%2059/t/03_kk(15%2012%2059X.pdf).
- จันจิรา ศักดิ์ศรี และสปีญ์หยก วีรบุญญ์กฤษ. (2564). ห่วงโซ่คุณค่าและแนวทางการพัฒนาทุเรียนหลงลับแลอุดรดิตถ์ที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 3(2), 40-60.
- ธีรภัทร ทรัพย์ประเสริฐ และนิภาวรรณ กุลสุวรรณ. (2563). การประเมินต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ของการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม: กรณีศึกษาชุมชนลุ่มน้ำแม่พ่อง ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์. *วิศวกรรมสาร มก.* 33(109), 91-106.
- น้อมจิตต์ แก้วไทย อันเดร กิตติภูมิ ศุภลักษณ์ปัญญา สุวิจักขณ์ ห่านศรีวิจิตร อภิญา วณิชพันธุ์ ธันยณีย์ มราศิลป์ เจษฎา ร่มเย็น และอรอุมา สำลี. (2564). *การจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่าผลไม้ของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ในจังหวัดนครราชสีมา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ประคุณ ศาลิกร และณัฐพงษ์ ปานขาว. (2562). การวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิตลูกปลานิลแปลงเพศเชิงพาณิชย์ ณ สถานีวิจัยประมงกำแพงแสน คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสาร มทร.อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 6(2), 1-18.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2558). *โครงการจัดทำต้นทุนผลผลิตและถ่ายทอดความรู้เพื่อลดต้นทุนการผลิตอ้อยของเกษตรกร ในปีเพาะปลูก 2557/58*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัตนา สายคณิต และ ชลลดา จามรกุล. (2544). *เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตรา ล.เฉลิมชัยชนะ. (2541). *เศรษฐศาสตร์จุลภาคเบื้องต้น*. ที พี เอ็น เพรส.
- สาวิตรี วงศ์สุเรษฐ์. (2562). การวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกชาโต่ของเกษตรกรในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 8(1), 655-663.
- สิทธิพันธ์ วิวัฒนาพรชัย กมลรัตน์ ธีระพงษ์ และ พัชรี สุริยะ. (2565). การวิเคราะห์มูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการเลี้ยงโคขุน : กรณีศึกษาสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป.กลาง โพนยางคำ จำกัด. *วารสารแก่นเกษตร*. 50(2), 371-383.
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. (2566). *ข้อมูลการสำรวจพื้นที่เบื้องต้นการเกษตรแปลงใหญ่(ทุเรียน) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี*. [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์].

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565, 19 กันยายน). ตัวชี้วัดเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทย ปี 2564. <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/journal/2565/indicator2564.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2567, 30 เมษายน). ผลผลิต ทุเรียน รายจังหวัด. <https://mis-app.oae.go.th/product/ทุเรียน>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6. (2562). การผลิต การตลาด และพฤติกรรมผู้บริโภคทุเรียนและมังคุดอินทรีย์ในตลาดเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. อิงค์เจี๊ตตี.